

*In memoriam***Prof. dr Stanka Filipović
(1939-2021)**

Naša draga i poštovana kolegistica, prof. dr Stanka Filipović, jedna od najznačajnijih naučnica u Crnoj Gori, preminula je 8. marta 2021. godine u Podgorici. U ime kolektiva Biotehničkog fakulteta, a kao njenoj studentkinji i bliskoj saradnici, pripala mi je čast da izrazim visoko poštovanje i zahvalnost za njen rad i izuzetan doprinos u oblasti hemijskih nauka.

Stanka P. Filipović rođena je 03.06.1939. godine u Prekornici – Cetinje. Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Beogradu, grupa hemija, završila je 1964. godine. Specijalističke studije iz Sanitarne hemije završila je 1974. godine, a stažirala na medicinskim – specijalizovanim i naučnim institucijama u Beogradu, Portsmouthu, Zagrebu, Ljubljani i Sarajevu. Odbranila je doktorsku disertaciju 1983. godine na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, i stekla zvanje doktora hemijskih nauka. Godine 1994. imenovana je za eksperta Saveznog ministarstva za nauku, tehnologiju i razvoj u oblasti zaštite životne sredine, i eksperta za sanitarne deponije od strane MMF-a. U zvanje redovnog profesora izabrana je 1995. godine na Metalurško-tehnološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore, a naučnog savjetnika 1996. na Medicinskom institutu Univerziteta Crne Gore.

U oblasti ekotoksikologije slatkih voda usavršavala se na Univerzitetu u Mičigenu (School of Public Health, Environmental and Industrial Health; School of Natural Resources; Atmospheric and Oceanic Science; Water Resources and Engineering and Great Lakes and Marine Waters Center), kao i toksikološkoj laboratoriji na Univerzitetu Kalifornije u San Francisku. U cilju proučavanja mikrozagadivača u jezerskim ekosistemima boravila na Univerzitetima u Milanu i Firenci.

Učestvovala je na brojnim seminarima, konferencijama i kongresima u zemlji i inostranstvu (SAD, Kina, Japan, Italija, Francuska, Španija, Njemačka, Danska, Malta i Albanija) u oblasti hemije voda, zaštite životne sredine, speleologije i ekotoksikologije.

Samostalno i u koautorstvu objavila je preko stotinu naučnih radova – najviše sa ciljem proučavanja kvaliteta slatkih prirodnih voda (fizičko-hemijski, biohemijski, hidrohemijski, geohemijski i ekotoksikološki aspekti), transformacija toksikanata i geohemijskih veza površinskih i podzemnih voda. Učestvovala je u izradi velikog broja stručnih elaborata i studija,

Bila je član brojnih naučnih i stručnih asocijacija među kojima i Evropskog odbora za zaštitu voda.

Tokom bogate četrdesetdvođodišnje karijere, u periodu od 1964. do 1988. godine, radila je kao medicinski hemičar-analitičar, specijalista sanitarne hemije, šef Odsjeka za vode i načelnik Odjeljenja Sanitarne hemije i ekotoksikologije u Republičkom zavodu za zdravstvenu zaštitu i medicinska istraživanja u Titogradu. Od 1984. do 1985. godine bila je načelnik Vojne hemijsko-radiološko-toksikološke laboratorije u Crnoj Gori. Bila je angažovana i na Građevinskom fakultetu u Beogradu, i Institutu za hidrotehniku Građevinskog fakulteta u Sarajevu. Od 2000. godine do odlaska u penziju 2005. g. radila je u Centru za zemljište i melioracije Biotehničkog instituta Univerziteta Crne Gore, baveći se istraživanjem uticaja kvaliteta vode za navodnjavanje na zemljište i biljku.

Profesorka Filipović je dala veliki doprinos u obrazovanju, stručnom osposobljavanju i naučnom usavršavanju brojnih generacija učenika, studenata i istraživača. Od početka svoje profesionalne karijere obavljala je nastavne aktivnosti počevši od Gimnazije "Slobodan Škerović" i Više vojne akademije, te Srednje medicinske škole Medicinskog zavoda u Titogradu do angažmana kao predavača na Građevinskom fakultetu, Prirodno-matematičkom fakultetu, Metalurško-tehnološkom fakultetu i Medicinskom institutu/fakultetu Univerziteta Crne Gore (predmeti iz oblasti metoda prečišćavanja pitkih i otpadnih voda, hemije prirodnih voda i propagacije zagađivača).

Bila je vodeći istraživač mnogih domaćih i stranih projekata, uglavnom vezanih za zaštitu životne sredine. Od posebnog značaja je njeno učešće u projektu "Limnological investigations of Skadar Lake" koji je realizovao Biološki zavod u Titogradu zajedno sa dvije prestižne međunarodne naučno-istraživačke institucije – Smithsonian Institution, Washington D.C. i University of Wisconsin-Milwaukee Center for Great Lakes Studies, u periodu 1970–1976. g. Rezultati ovih prvih opsežnih limnoloških istraživanja su publikovani u monografiji "The Biota and Limnology of Lake Skadar" (G. S. Karaman and A. M. Beeton (Eds.), University Veljko Vlahović, Institute of Biological and Medicine Research Titograd, Montenegro, Yugoslavia, 1981). U saradnji sa istraživačima drugih profila, doprinijela je i primijenjenim istraživanjima – razvijanju pilot postrojenja za poboljšanje prečišćavanja pijaće vode, rješenja za brojne simulacione laboratorijske oglede, kao i nadgradnju ekspertnih sistema pijaćih voda.

Radila je sa velikim entuzijazmom čak i u poznim godinama. Njen rad je bio visoko cijenjen od strane eminentnih naučnika iz zemlje i inostranstva. Posebno je bila ponosna na Zahvalnicu za doprinos u odvodnjavanju Cetinjskog polja, koju je dobila 1985. godine od Opštine Cetinje; Diplomu za doprinos razvoju speleologije od Speleološkog Saveza Bosne i Hercegovine – 1986. godine i Jubilarnu povelju Jugoslovenskog društva za zaštitu voda – 1996. godine u Beogradu.

Životnu priču Stanke Filipović (rođene Banović), ponosne i znamenite Crnogorke, sa njenim ličnim uspjesima i postignućima, porodičnom srećom i tugom, objavili su mr Trivo Zolak i Olivera Kukić u prvoj knjizi edicije "Čudesna moć žene", još 1999. godine.

Naša draga profesorica i koleginica Stanka, nje govala je tradicionalne vrijednosti, a istovremeno pratila zahtjeve modernog društva. Bila je spremna da prihvati izazove – u nauci i generalno u životu. Voljela je i osjećala ljude i prirodu. Pored pomoći i podrške koju je nesebično pružala svima, umjela je da nas razveseli i uvijek je bilo prijatno u njenom društvu. Sa posebnim smislom za humor, znala je i da uputi kritiku na duhovit način. Radovala se našim životnim i profesionalnim uspjesima. Veze koje su nas spajale, nisu ni sada prekinute, jer će nastaviti da živi u našem sjećanju.

Velika nam je čast što je prof. dr Stanka Filipović dio svog radnog vijeka provela na Biotehničkom fakultetu. Neka joj je vječna slava i hvala za sve, a posebno za nemjerljiv doprinos u oblasti proučavanja sastava i kvaliteta voda Crne Gore i zaštite životne sredine.

Dr Ana Topalović